

Herz

B
578

BĂILE HERCULANE
(BANAT)

(148)

(11-987)

FB

BII 578

BĂILE HERCULANE*)

ISTORIC.

Băile Herculane au fost cunoscute și frecventate încă depe timpul lui Trajan ca stațiune balneare. Legiunile romane, cari au înăntat contra regelui Daciei, pe drumul Tierna—Tibiscum (ORȘOVA—TIMIȘOARA), au construit pe locul comunei Mehadia, de azi, cetatea „Ad Mediam“, descoperind în acelaș timp și sursele termale aflătoare în valea Cernei, numindule „AD AQUAS HERCULI SACRAS AD MEDIAM“ (Băile sfinte Herculane lângă Mehadia) care numire sa păstrat până în prezent.

Din aceste timpuri au rămas o mulțime de statui și inscripțiuni comemorative. Cea mai mare parte din acestea se găsesc în muzeul din Viena și în pereții bibliotecii imperiale austriace. Mai toate inscripțiunile sunt dedicate zeului Hercule ori „ZEILOR ȘI SPIRITELOR BUNE ALE APELOR FĂCĂTOARE DE MINUNI, IN SEMN DE RECUNOȘTIINȚĂ“. (Pag. 2, Fig. 2).

Din inscripția (pag. 2, fig. 1) care datează din anii 153—155 d. Ch., reiese că aceste teritorii au fost locuite de o populațiune nu numai numeroasă dar chiar aleasă, căci de aci sau trimes 5 legați la alegerea de consuli din Roma.

Nobilimea romană, din vechiul Bizanț, probabil, aci își da întâlnire în cursul verei, beneficiind de izvoarele locale binefăcătoare.

*) Estras din studiile publicate de Dr. A. Crăciunescu: în Anelele Minelor din România No. 5. an IV., „Cura de teren 1901.“ „Despre sifilis“ 1906 etc.

BIROUL DE ARHEOLOGIE A JUDEȚEANĂ
ARAS
R. E. S.
Sf. 7 Nov. Nr. 30

21.519 / B 1388 / B B

INSCRIȚIUNELE ZIDITE IN GALERIA DIN FAȚA PODULUI DE PIATRĂ IN BAILE HERCULANE

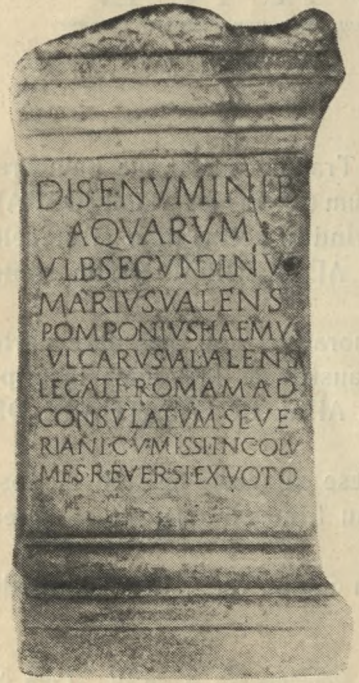

Fig. No. 1.

DIIS ET NOMINIBUS AQUARUM. ULPUS SECUN-
DINUS, MARIUS VALENUS. POMONIUS HAEMUS.
H. ULCARIUS. A VALENUS. LEGATI ROMANI AD
CONSULATUM SEVERI ANI c. v. MISSI. INCOLUMES
REVERSI EX VOTO . . .

Trăducerea:

Zeilor și divinităților apelor, Ulpus Secundinus, Marius Valenus, Pomponius Haemus, H. Ulcarus, A. Valenus, trimiși ca delegați romani (ca să asiste) la alegerea de consul a fostului lor coleg Severianus, întorcându-se nevătâmați, au ridicat acest prinos de recunoștință . . .

Fig. No. 2.

AESCULAPIO ET HYGIEAE PRO SALUTE IUNIAE
CYRILLAE, QUOD A LONGA INFIRMITATE, VIRTUTE
AQUARUM NUMINIS SUI REVOCaverunt FILIAM,
PATER AMANTISSIMUS EJUS VOTUM SOLVIT
LIBENS MERITO.

Trăducerea:

Lui Aesculap și Hygiei, pentru sănătatea Iuniei Cirilea. Pentru că au readus la sănătate pe fiica sa dintr-o îndelungată slăbiciune prin virtutea apelor dumnezeieci lor. Tatăl ei plin de iubire le-a adus cu drag, acest prinos binemeritat.

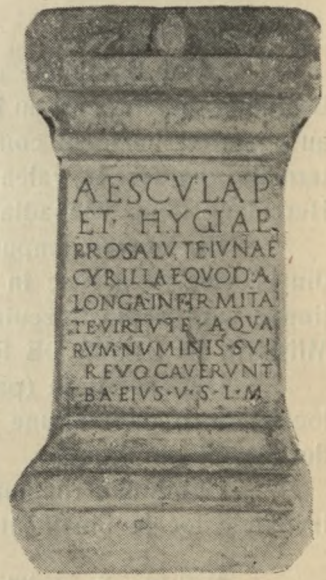
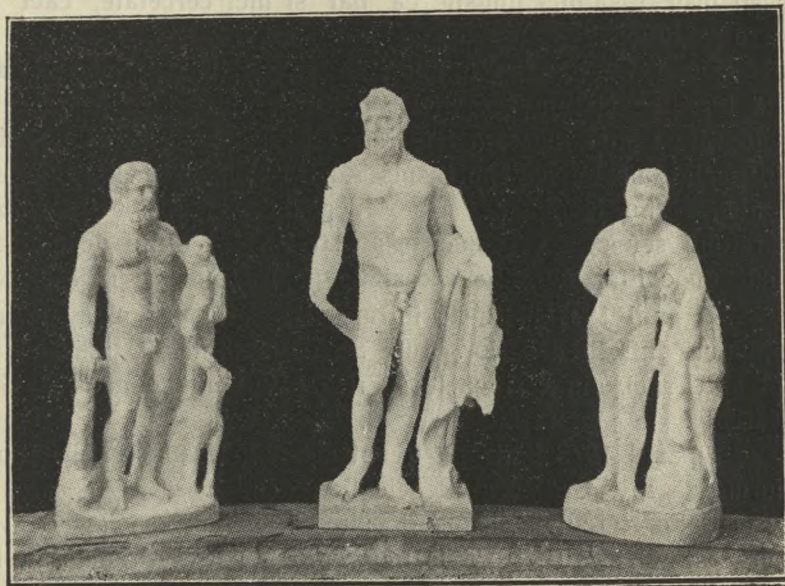

Fig. No. 2.

Tot din aceste timpuri au rămas ruinele apeductului care leagă sursa termală Hercules cu templul lui Hercule, și era în locul unde azi e baia Elisabeta, fiind în acel loc și pe atunci un stabiliment de băi.

În aceste locuri s-au găsit 23 plăci comemorative, dintre care numai 7 au rămas în localitate și o cărămidă de la legiunea „gemina“ a imperatorului Hadrian, care astăzi e zidită în perețele sanatorului Regele Ferdinand. Inscripțiunile acestea sunt din anii 107—267 d. Ch.

În anul 274 d. Ch., sub imperatorul L. Domitianus retrăgându-să legiunile romane începe decăderea băilor. Devastate în decursul veacurilor atât de hoardele barbare cât și un scurt timp de bulgari, — trec în anul 1380 sub stăpânirea voevodului român DAN și ajung la finele secolului XIV. sub

STATUELE LUI HERCULE AFLATE ÎN LOCALITATE

dominațiunea turcească, în care a astat aproape trei secole. Să pare că Băile Herculane în timpul stăpânirii turcești n'au fost nici folosite ca băi și nici cercetate, căci din acea epoca n'a rămas nici o urmă în aceasta regiune.

După înfrângerea turcilor, în anul 1717, la Belgrad, aceasta regiune este ocupată de austriaci. Odată turcii acoși din Banat i s'a dat acestuia o organizațiune militară. Generalul Hamilton, comandantul trupelor din Banat, cu sediul în Timișoara, a fost trimis de împăratul Carol VI., la 1734, într'o călătorie de inspecție la cetatea de pe insula Adah-Kaleh. În acest drum el sa abătut și în valea Cernei descoperind, din nou, Băile Herculane și a dat peste o mulțime de ruine, statui, și inscripții romane. Raportând împăratului seu cele descoperite, acesta i-a dat ordin de a reconstrui unele clădiri și de a face izvoarele termale cu calități curative accesibile populațiunii și miliției.

În anul 1801 băile au intrat sub administrațiunea confiniului militar grănicer și de la aceasta dată a reînceput înflorirea băilor. Sub aceasta administrațiune s'a făcut zidirea hotelurilor vechi de pe malul drept al Cernei, din cari unele au rămas în ființă până azi: Sanatorul Regele Ferdinand, Hotelul Severin și Hercule.

În anul 1873 băile au trecut sub administrația civilă a ungarilor, cari au donat miliției clădirele ce formează azi „Sanatorul Regele Ferdinand I.”

Băile Herculane luând o mare dezvoltare să începe vizitarea lor chiar de către suverani. Astfel ele au fost vizitate în 1817 de împăratul Austriei Francisc I. În 1852 de împăratul rege Francisc Iosif I., la 1887 de împărăteasa Elisabeta și tot în acelaș an de regele nostru Carol I. La 1896 cu prilegiul deschiderii canalului dela porțile de fier au fost vizitate de Francisc Iosif I. imperatul Austriei, Carol I. regele României, și Aleksandru I. regele Serbiei. Amintirea acestor vizite a fost săpată pe plăci comemorative care se găsesc și azi în Băile Herculane.

BĂILE HERCULANE LA ANUL 1824

În această stațiune s'a ridicat la 1810 pavilionul de administrație a sanatorului militar, la 1824 hotelul azi „Severin“ în 1838 biserica romano-catolică, la 1847 statua de bronz a lui Hercule donată de arhiducele austriac Carol, în 1846 atabilimentul azi „Ileana“, la 1860 stabilimentul „Elisabeta“ în 1861 hotelul azi „Regele Ferdinand“.

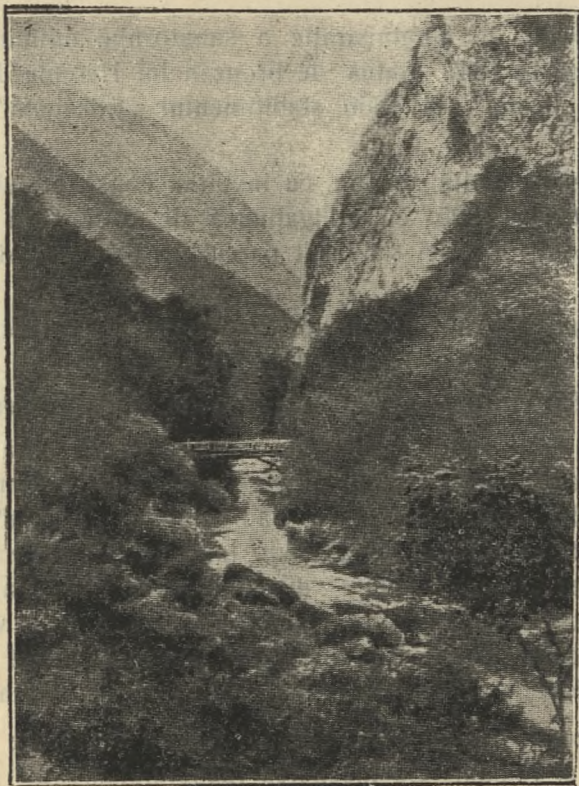
Pentru înfrumusețarea stațiunii administrațiunea civilă ungară, cu învoirea consistorului, în anul 1862 a dăruit biserica ortodoxă-română, construită la 1805, cu obligațiunea de a construi în 2. ani actuala biserică de la intrarea în băi, iar în locul vechii biserici s'a făcut parcul cu pavilionul de muzică din fața Casinoului.

La 1871 sa construit hotelul „Carol“, stabilimentul de „Idroterapie“ și bazinul de înot, în 1894 rezervorul cel mare al stabilimentului „Regina Maria“ și în fine la 1906 Hotelul „Dacia“.

Lumina electrică sa introdus în stațiune la 1893, utilizându-se cursul repede al râului Cerna.

Sub dominațiunea ungară stațiunea a fost în două rânduri dată în arendă. Prima oară la 1875 antreprenorului Carol Tatartzi, de origine macedo-român, căruia i se datorește dezvoltarea, înfrumusețarea și ridicarea acestor băi la nivelul simlărilor sale din străinătate. El a clădit hotelul „Traian“ și „Vila Elisabeta“, cari după moartea sa a trecut în proprietatea statului ungar. Tot lui i se datorește regularea și canalizarea râului Cerna. În a doua arendă sa dat „Băncei Agrare“ din Timișoara. Această arendă a durat de la 1889—1905 în dauna băilor, căci acea Societate a „exploatat“ fără a face vr'o nouă investiție sau îmbunătățire băilor. Din această cauză contractul deși a fost făcut pentru o durată lungă s'a reziliat cu mult înainte de expirarea lui și băile au fost de aci înainte administrate în regie de statul ungar.

Până la izbucnirea războiului mondial, la aceste băi au venit bolnavi pentru vindecare din toate continentele. Majoritatea lor era formată din unguri și români. Cu începerea războiului mondial (27. Iulie

VALEA CERNEI

1914) băile decad din nou fiind cu desăvârșire neglijate și în aceasta stare au fost luate de români la 1. Iunie 1919. Consiliul Dirigent le-a reorganizat și în 1921 au trecut sub conducerea Ministerului de Industrie și Comerț, care le administrează, aproape în întregime, în regie.

SITUAȚIA ȘI CLIMA.

Băile Herculane sunt situate în județul Caraș-Severin, plasa Orșova, din Banat, în valea romantică a Cernei, pe linia principală a C. F. R. București-Timișoara, este stațiunea de oprire a tuturor trenurilor: Simplon, Orient-express etc. Ca stațiune balneară e nu numai cea mai veche și renumită dar în acelaș timp și cea mai frumoasă: o adevărată perlă a României.

Gara este legată cu Băile-Herculane printr-o șosea de 4 și $\frac{1}{2}$ Km. În gară să află la toate tenurile trăsuri și automobile.

Stațiunea este situată pe o înălțime de 168 m. deasupra nivelului mării Adriatice, Lat. Nord. 44°52' și Long. Est. 27°14'.

Inconjurată de păduri seculare de brazi și pini, stejari și arini, scutită de vânturile despre răsărit, apus și meazănoapte prin munții ce o inconjoară. Stațiunea are o temperatură dulce și o climă subalpină cu un aer curat și ozonizat, iar vara un curent de aer cu evaporările Cernei murmurând răcorește orele calde.

SURSE.

Dintre toate stațiunile balneare cunoscute, Băile Herculane sunt cele mai favorizate de natură, având în același timp pe o suprafață relativ mică, atât surse puternice cu apă potabilă excelentă, cât și două surse termale saline și nenumerate surse termale sulfo-saline cu temperaturi înalte astfel:

a) Sursele de apă potabilă izvoresc din muntele Domogled, fiind captate, deja la originea lor, în bazinuri betonate și izolate, așa încât o infectare a apei potabile este exclusă și cu o temperatură de 8° Celsius.

b) Sursa termală salină HERCULE cu o temperatură variabilă între 16—67° Celsius.

c) Sursa termală clorura-sodică HYGIEA cu o temperatură constantă de 48° Celsius.

d) Sursa termală sulfo-salină arteziană „REGINA MARIA“ din adâncime de 274 metrii, cu o temperatură constantă de 54° Celsius, e cea mai abundentă între sursele sulfo-saline, alimentând băile din stabilimentul Regina Maria.

e) Sursa termală sulfo-salină „ELISABETA“ cu o temperatură de 55° Celsius alimentează stabilimentul cu acelaș nume.

f) Sursa termală sulfo-salină „CAROLINA“ cu o temperatură de 41° Celsius alimentează împreună cu sursa precedentă stabilimentul Carolina.

g) Sursa termală sulfo-salină „ILEANA“ cu o temperatură de 45° Celsius alimentează stabilimentul cu acelaș nume.

h) Sursa termală sulfo-salină „BAIA VECHE“ cu o temperatură de 42° Celsius alimentează stabilimentul cu acelaș nume.

i) Sursa „IOSIF“ cu o temperatură de 54° Celsius.

j) Sursa pentru ochi cu o temperatură de 54° Celsius.

k) Afară de sursele amintite să mai află pe marginea Cernei, pe ambele maluri, o mulțime de izvoare termale sulfo-saline cu un debit mai restrâns decât cele de mai sus și cu o temperatură între 42—57° Celsius: șapte izvoare, șapte izvoare fierbinți cu bazine naturale, sursele de sub podul de piatră etc.

Toate sursele sunt radioactive. Ultimele analize oficiale făcute referitoare la emanațiunile de radium au dat următoarele rezultate:

Sursa HYGIEA	6,56×10—6	Milicurie
„ HERCULE	2,51×10—6	„
„ ILEANA	1,44×10—6	„
„ ELISABETA	0,34×10—6	„
„ REGINA MARIA	0,35×10—6	„

Radioactivitatea acestor surse este asemănătoare celor de la VICHY și CARLSBAD.

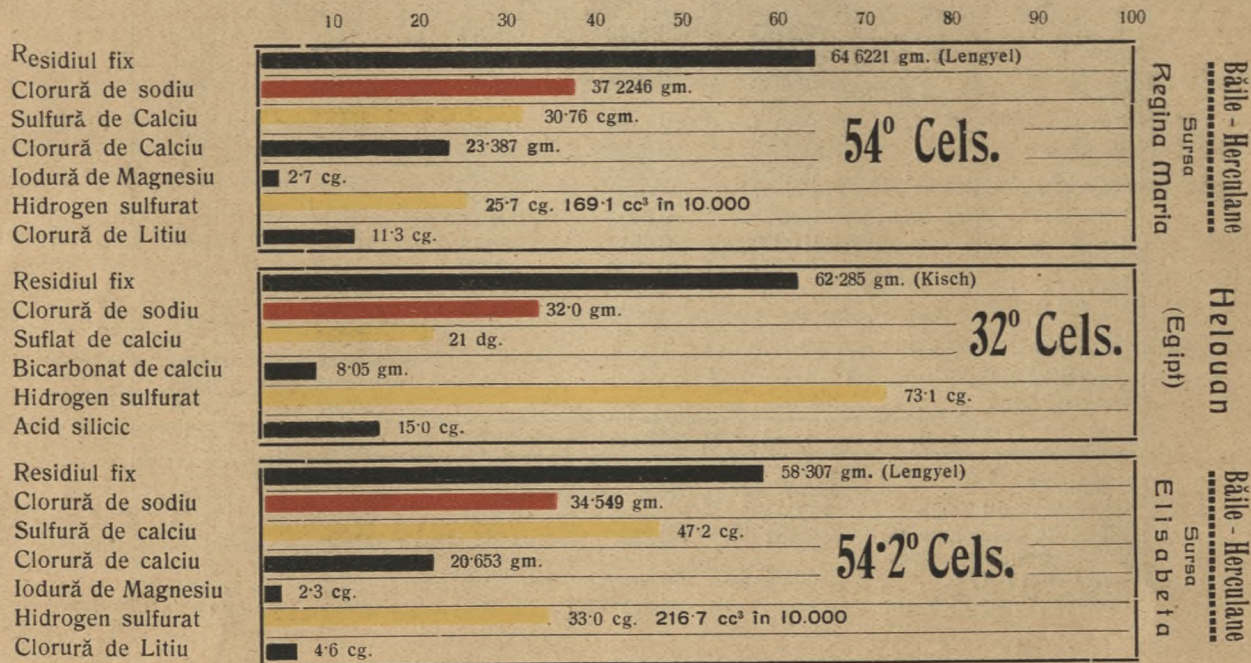
ANALIZA CHIMICĂ A SURSELOR

In 1.000 gr. se află:	Regina Maria	Elisabeta	Ileana	Hercules	Hygiea
K Cl	0.2187	0.1840	0.1017	0.0772	0.0899
Na Cl	3.5043	3.1697	1.7520	1.7728	2.7641
Li Cl	0.0078	0.0024	0.0132	0.0060	0.0024
Na I	<i>urme</i>	—	—	0.0025	0.0018
Ca Cl ₂	2.4611	2.1489	1.0499	0.9811	1.4878
Sr Cl ₂	0.0021	0.0032	0.0030	—	—
Mg Cl ₂	0.0183	0.0226	0.0058	—	—
Na ₂ S ₂ O ₃	0.0297	0.0194	0.0166	—	—
Na S H	0.0771	0.0726	0.0074	—	—
H ₂ Si O ₃	0.0529	0.0517	0.0511	0.0567	0.0881
H ₂ S	0.0104	0.0093	0.0029	—	—
CO ₂	<i>urme</i>	<i>urme</i>	0.0031 lib	<i>urme</i>	0.0072 lib.
Ca SO ₄	—	0.0073	0.0974	0.2028	0.2282
Na Br	—	—	—	0.0036	0.0039
Sr (HCO ₃) ₂	—	—	—	0.0177	0.0246
Mg (HCO ₃) ₂	—	—	—	0.0306	0.0493
Ca (HCO ₃) ₂	—	—	—	0.0796	0.0109
Total gr.	6.3824	5.6911	3.1010	3.2337	4.7582
Temp. °C	54.	54.2	45.9	46.0	48.0
Gr. spec. la 15 °C	1.0048	1.0043	1.0021	1.0024	1.0034
Punct de congelare °C	-0.364	-0.330	-0.181	-0.169	-0.263
Conductibilitatea elec- trică la 15 °C	0.009844	0.005016	0.005016	0.004591	0.006693
Presiunea osmotică, atm.	4.41	4.00	2.19	2.03	3.18

Analiza comparativă a izvoarelor termale, sulfuroase, cloro-sodice.

TABELĂ.

Conținute în 10.000 cm³ apă termală :

Analiza comparativă a izvoarelor termale, sulfuroase, cloro-sodice.

TABELĂ.

Conținute în 10.000 cm³ apă termală:

	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
Residiul fix	49 792 gm. (Kisch)									
Clorura de sodiu	26 161 gm.									
Sulfură de sodiu	13 60 cg.									
Carbonat de sodiu	6 449 gm.									
Hidrogen sulfurat	în urme, abia 0 0023 gm. în 10.000									
Iod										
Oxyd feros	9 5 cg.									
55° Cels.										
Residiul fix	40 916 gm. (Kisch) — 43 48365 gm. (Prof. Troadwell)									
Clorură de sodiu	3 204 gm.									
Sulfat de sodiu	18 427 gm.									
Iod	în urme									
Fer	în urme									
Hidrogen sulfurat	5.340 cc. în 10.000									
Clorură de Litiu										
48° Cels.										
Residiul fix	31 646 gm. (Dr. Lengzel)									
Clorură de sodiu	18 752 gm.									
Sulfat de stronțiu	15 4 cg.									
Clorură de calciu	9 761 gm.									
Iodură de Magneziu	2 00 cg.									
Hidrogen sulfurat	4 5 cg.									
Clorură de Litiu	3 6 cg.									
47 6° Cels.										

Narthen
Sursa
Kaiserquelle

Baden
(Sulfura)

Băile Herenthal
Sursa Ileana

Dr. A. Crăciunescu

STABILIMENTELE DE BĂI.

- a) REGINA MARIA, stabiliment modern cu tot confortul, are 62 cabine, 4 bazine pentru băi de societate (toate de marmoră), săli de masaj, repaos, inpachetaj, etc.
- b) ELISABETA, cu 9 cabine, un bazin pentru băi de societate.
- c) ILEANA, cu 29 cabine, un bazin pentru băi de societate și doue bazine pentru băi populare.
- d) HERCULE, cu 16 cabine și doue bazine populare.
- e) CAROLINA, cu 7 cabine.
- f) BAIA VECHE, cu 3 cabine și 2 bazine.
- g) IDROTERAPIA, cu 10 cabine pentru proceduri hidroterapice; o sală cu dușurile necesare, un bazin mic și unul mare pentru înot cu apă termală, cu 40 cabine.

Stabilimentele: IDROTERAPIA, ILEANA, CAROLINA sunt legate cu hotelurile: CAROL, FERDINAND, SEVERIN, SANATORUL MILITAR și cu CAZINOUL printrun coridor astfel că, vizitatorii pot intra de la baie in camera adăpostiți de intemperiiile naturei.

MEDICII STAȚIUNEI.

Medic șef oficial:	Dr. Alex. CRĂCIUNESCU,	in stațiune dela	1901.
Medici autorizați:	Dr. Alex. PĂRTOS,	" " "	1893.
	Dr. M. BODIU,	" " "	1921.
	Dr. Col. St. GEORGESCU,	" " "	1922.
	Dr. I. SEGAL,	" " "	1922.
	Dna Dr. A. TEODORU-DEM,	" " "	1923.

VEDEREA GENERALA A BĂILOR HERCULANE (PARTEA STANGĂ A CERNEI)

FARMACIA.

În această stațiune să află o farmacie înzestrată cu toate medicamentele necesare cât și specialități.

UZINE.

În administrația și exploatarea direcțiunii băilor este o uzină electrică, care produce curentul necesar pentru luminarea stațiunii.

Fabrica de gheață, și spălătoria cu aburi satisfac cerințele locale.

FLORĂRIA ȘI SERA.

Pun la dispoziția vizitatorilor toffelul de flori și plante de ornamentație și găteală.

STABILIMENTUL REGINA MARIA

BISERICI.

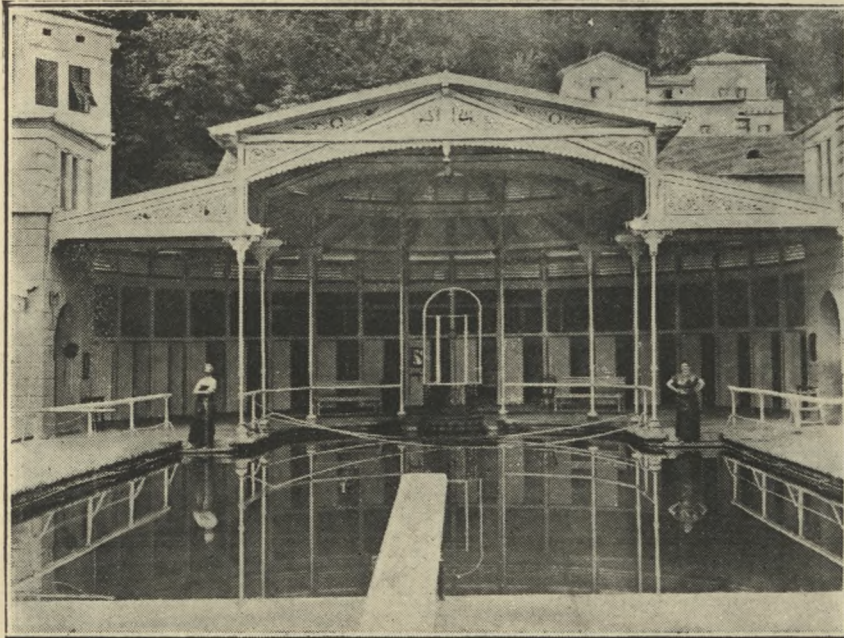
La intrarea in stațiune este biserica ortodoxă română unde să sevrășește slujba religioasă de preotul local, in fiecare duminică și serbătoare, iar lângă baia ILEANA este biserica catolică.

INDICAȚIUNI PENTRU CURĂ.

A) Apele sulfo-saline se întrebuințează:

EXTERN, ca băi din timpurile cele mai vechi, cu rezultate uimitoare la afecțiunile gutoase, la reumatizme articulare și musculare, la exsudate, diateză urică, fracturi și la unele maladii cronice ale pielii. Ca ajutătoare la tratamentul antisifilitic, la intoxicațiuni cu mercur și plumb etc.

INTERN la intoxicații cu metale și afecțiuni gutoase.

BAZINUL TERMAL PENTRU ÎNOT

B) Apele SALINE (cloro-sodice)
să recomandă:

EXTERN ca băi pentru boalele de nutrițiune întârziată, limfatism, ganglioane, anemie, nevralgii, perturbațiuni de circulație, boale de femei, sterilitate etc.

INTERN la boalele tubului digestiv, iperclorhidrie, enterite, congestie de ficat, ipertrofia splinei, obesitate, afecțiuni ale căilor urinare, litiază renală urică, pielită, litiază renală oxalică, gută, (activând întreaga funcțiune renală, scăzând aciditatea urinară prin acțiunea depurativă și desintoxicantă).

Sursa Hygiea bogată în emanațiuni de radii, cu o temperatură de 48° Cels, dă rezultate egale cu cele ale Carlsbadului și ale Căciulatei.

VEDEREA DIN VALEA CERNEI

CONTRAINDICĂȚIUNI LA CURA TERMALĂ.

Reumatismul acut în prima perioadă, afecțiunile pulmonale, cardiopatii, gastritele acute, arterioscleroza înaintată, anevrisme și afecțiuni ale sistemului central nervos.

EXTRAS DIN REGULAMENTUL BĂILOR.

În decursul sezonului 1 Mai—1 Oct.: stabilimentele sunt deschise de la ora 5—12 a. m. și de la 3—6 p. m.

Biletele de băi se vând numai la casieria direcțiunii; biletele vindute nu să mai reprimesc la casă. Băi mai fierbinți de 34° Cels. nu se pot face decât cu prescripție medicală.

Durata unei băi, inclusiv înbrăcatul și desbrăcatul, nu poate fi mai mare de 45 minute.

Întrarea în băile de societate este permisă numai în haina de baie corespunzătoare, nu să admit la bazine schilozii și cei cu afecțiuni cutanee.

Întrebunțarea săpunului și a oricărui adaus în băile termale este oprită.

Manipularea robinetelor de cătră vizitatori este strict oprită.

Este interzisă aducerea câinilor în hoteluri, restaurante.

În stabilimentele de băi fumatul este oprit.

Massaje să fac numai cu prescripție medicală.

Reclamațiunile să fac de vizitatori la direcțiune pentru a putea dispune măsurile necesare.

LOCUIŢE ŞI RESTAURANTE.

La dispoziția vizitatorilor sunt hoteluri moderne amenajate cu tot confortul necesar. Cele mai mari și moderne sunt proprietatea statului, parte administrate în regie, parte date în arendă.

Hotelurile statului sunt:

REGELE FERDINAND I.,

CAROL I.,

DACIA,

SEVERIN,

TRAJAN,

VILA ELISABETA,

HERCULE.

Hoteluri și vile particulare: Nestorovici, Feneșan, Transilvania, Dora, Doboșan, Vălușescu, Emilia, Miramonte, Livia, Mircea, Pension Romée, etc.

Angajarea camerelor pentru hotelurile administrate în regie să face prin direcțiunea băilor.

Restaurante: CASINO, DACIA, CARPAȚI, TEATRUL DE VARĂ, POIANA PODULUI, GRĂDINA CU TRANDAFIRI, MAYER, SCHULLER, BOLTA RECE.

Din acestea unele sunt deschise tot anul. Prețurile sunt cele dela restaurantele din oraș.

HOTELUL FERDINAND

DISTRACȚII ȘI ESCURSIUNI.

Muzica militară concertează în cursul sezonului, (1 Mai—1 Oct.), în fiecare zi de la ora 8—9 a. m., 5—7 p. m. și de la 9—11 seara. Ziua în aer liber iar seara în salonul de dans ori parc. Unele restaurante au angajat orchestre proprii.

În timpul sezonului să aranjează concerte cu artiști renumiți și serate dansante în cerc restrâns sau baluri etc.

La teatrul de vară este cinematograful sau producții teatrale.

Sala de lectură și biblioteca este la dispoziția publicului vizitator.

În stațiune sunt amenajate locuri speciale pentru tenis și popice.

Vara să facă vânători de raci și păstravi cu autorizații speciale, și iarna să organizeze vânători de căprioare, mistreți, urși, etc.

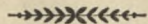
Pentru amatorii de frumusețile naturii, valea Cernei oferă o mulțime de excursiuni. Dealungul văii sunt drumuri pentru trăsuri sau automobile, la: cascadă, crucea Gizelei, Topleș, Pecienesca, Mehadia, Orșova, Adah-Kaleh, strimtoarea Dunărei (Cazane), Valea Almajului spre Staiendorf, Marilla, Oravița, Reșița, Anina, Porta Orientală, Porțile de fier, Verciorova.

Pentru turiști sunt 65 Km. poteci în serpentină prin pădurile seculare spre vârful munților ce inconjoară stațiunea: Domogled, Șușcu, Hurcu, Dealul Galbin, Desiminul etc. și înălțimi: Crucea albă, Regală, Scheller, Drăgălina, Elisabeta, Vârful cu peri, Coronini, etc.

În munții de calcar să află mai multe grote: Grota cu aburi, Tatarci, Grota tălharilor, etc.

CLĂDIRI DEPE MALUL DREPT AL CERNEI

S-2

013056 eBibliophil